Reg. No. : ....

Name : ....

FY 510

FIRST YEAR HIGHER SECONDARY MODEL EXAMINATION, FEBRUARY 2025
PART – II
SANSKRIT

Maximum : 80 Scores

Time : 2½ Hours
Cool-off Time : 15 Minutes

General Instructions to Candidates :

- *There is a 'Cool off time' of 15 minutes in addition to the writing time.*
- *Use the 'Cool off time' to get familiar with questions and to plan your answers.*
- *Read questions carefully before answering.*
- *Read the instructions carefully.*

Score

1 – 9 प्रदत्तेषु सप्तानाम् उत्तराणि कोष्ठकात् चित्वा लिखत । प्रत्येकं एकैकः अङ्कः । **(7×1=7)**

1 – 9 വരെയുള്ള ചോദ്യങ്ങളിൽ 7 എണ്ണത്തിന്റെ ഉത്തരം ബ്രാക്കറ്റിൽ നിന്ന് എടുത്തെഴുതുക. ഓരോന്നിനും 1 സ്കോർ വീതം.

1. फलागमे नम्राः भवन्ति । के ?
   (तरवः, दुर्जनाः, सत्पुरुषाः)

2. आदिकाव्यं किम् ?
   (महाभारतम्, रामायणम्, भागवतम्)

3. पुरातना सर्वकलाशाला का ?
   (तक्षशिला, वाराणसी, उज्जयिनी)

4. विवेकचूडामणिः नामकः ग्रन्थः केन विरचितः ?
   (भासेन, शङ्कराचार्येण, वाल्मीकिना)

Score

5. भासनाटकचक्रे कति रूपकाणि सन्ति ?
(दश, त्रयोदश, त्रयः)

6. धर्मस्य गतिः कीदृशी ?
(निश्चला, शीतला, त्वरिता)

7. लोके युवजनदिनं कस्मिन् दिनाङ्के आघुष्यते ?
(जनुवरि 12, मार्च् 20, आगस्त् 15)

8. संभावना स्याद् ____________ ।
(उपमा, उत्प्रेक्षा, रूपकम्)

9. सर्वलघु कः गणे अन्तर्भवति ?
(नगणः, मगणः, तगणः)

10 – 11 प्रश्नयोः एकस्य उत्तरं निर्देशानुसारं लिखत । प्रत्येकं द्वौ अङ्कौ । (2×1=2)

10 ഉം 11 ഉം ചോദ്യങ്ങളിൽ ഒന്നിന് നിർദ്ദേശമനുസരിച്ച് ഉത്തരമെഴുതുക. 2 സ്കോർ.

10. पेटिकातः अक्षराण्युपयुज्य अर्थपूर्णं पदं लिखत ।

चि	क्षी	खि

क) दा ____________ पुत्रः ।

ख) दुः ____________ तः ।

11. उदाहरणानुसारं पदच्छेदं कुरुत ।

उदा : ममैव = मम + एव ।

सहैव = ____________ + ____________ ।

तेनैव = ____________ + ____________ ।

12 – 15 प्रश्नेभ्यः त्रयाणाम् उत्तराणि निर्देशानुसारं लिखत । प्रत्येकं त्रयः अङ्काः । (3×3=9)

12 – 15 വരെയുള്ള ചോദ്യങ്ങളിൽ മൂന്നെണ്ണത്തിന് നിർദ്ദേശമനുസരിച്ചു ഉത്തരമെഴുതുക. ഓരോന്നിനും 3 സ്കോർ വീതം.

12. उदाहरणानुसारं वाक्यं परिवर्त्य लिखत ।

उदा – नृत्यति – अनृत्यत् ।

क) पश्यति – ____________ ।

ख) लिखति – ____________ ।

ग) गच्छति – ____________ ।

Score

13. मञ्जूषातः अव्ययपदानि चित्वा लिखत ।

(अप्राप्य, भवितुम्, अकृत्वा, राजा)

क्त्वान्तम् – ____________।

ल्यबन्तम् – ____________।

तुमुन्नन्तम् – ____________।

14. अलङ्कारम् उदाहरणानुसारं योजयत ।

वस्तूत्प्रेक्षा	–	प्रायोऽब्जं त्वत्पदेनैक्यं प्राप्तुं तोये तपस्यति ॥
हेतूत्प्रेक्षा	–	धूमस्तोमं तमश्शङ्के कोकीविरहशुष्मणाम् ॥
फलोत्प्रेक्षा	–	रक्तौ तवाङ्घ्री मृदुलौ भुवि विक्षेपणाद् ध्रुवम् ॥

15. वृत्तलक्षणं योजयित्वा लिखत ।

स्यादिन्द्रवज्रा	–	तभजा जगौ गः ।
जतौ तु वंशस्थम्	–	यदि तौ जगौ गः ।
उक्ता वसन्ततिलका	–	उदीरितं जरौ ।

16 – 20 प्रश्नेषु चतुर्णाम् उत्तराणि निर्देशानुसारं लिखत । प्रत्येकं चत्वारः अङ्काः । **(4×4=16)**

16 മുതൽ 20 വരെയുള്ള ചോദ്യങ്ങളിൽ നാലെണ്ണത്തിന് നിർദ്ദേശമനുസരിച്ച് ഉത്തരം എഴുതുക. ഓരോന്നിനും 4 സ്കോർ വീതം.

16. श्लोकस्य द्वितीय भागं योजयित्वा लिखत ।

दोषेण तीव्रो विषयः कृष्णसर्पविषादपि ।	क्षुधादिकृतदुःखं तु विना स्वेन न केनचित् ॥
मस्तकन्यस्तभारदेः दुःखमन्यैनिवार्यते ।	विषं निहन्ति भोक्तारं द्रष्टारं चक्षुषाप्ययम् ॥

17. द्वौ नाटकसङ्केतौ अधिकृत्य लघुटिप्पणिं लिखत ।

* आत्मगतम् ।
* नेपथ्यम् ।
* प्रकाशम् ।

Score

18. अधो दत्तं श्लोकं पठित्वा गद्यक्रमं लिखत ।

अकिञ्चन: सन् प्रभव: स संपदां
त्रिलोकनाथ: पितृसद्मगोचर: ।
स भीमरूप: शिव इत्युदीर्यते
न सन्ति याथार्थ्यविद: पिनाकिन: ।।

स: ____________ सन् सम्पदां ____________ पितृसद्मगोचर: त्रिलोकनाथ: ____________ शिव इति उदीर्यते । अत: ____________ याथार्थ्यविद: न सन्ति ।

19. अधो लिखितानि वाक्यानि क: ? कं ? प्रति अवदत् इति लिखत ।

क) यत्रासावर्जुनस्तत्रैव चोद्यतां मम रथ: ।

ख) गोसहस्रमिति । मूहूर्तकं क्षीरं पिबामि ।

20. दत्तखण्डिकात: चत्वारि सूक्तानि उद्धृत्य लिखत ।

एवं चिन्तानिरतेषु तेषु तन्मार्गेण कस्यचित् मृतस्य वणिक्पुत्रस्य दाहाय महाजनो गच्छन्नवर्तत । जनान् वीक्ष्य चतुर्णां मध्ये एकेन पुस्तकमवलोकितं कथितञ्च ''महाजनो येन गत: स पन्था:''। तस्मात् तेन मार्गणैव गच्छाम: । महाजनमनुसरन्तस्ते श्मशानं प्रापु: । ''अये, गर्दभमेकं पश्य'' इत्युक्त्वा द्वितीय: पुस्तकमवलोक्य उक्तवांश्च ''उत्सवे व्यसने प्राप्ते दुर्भिक्षे शत्रुसंकटे । राजद्वारे श्मशाने च यस्तिष्ठति स बान्धव:'' ।। अयमस्माकं बन्धुरिति निश्चित्य ते तमपूजयत् । अथ पितृवनं परित: अवलोक्य तत्रैकं त्वरितं गच्छन्तम् उष्ट्रं दृष्ट्वा विस्मिता: अभवन् । तृतीयस्तु ग्रन्थं परामृश्य ''धर्मस्य त्वरिता गति:'' इति पठन् ''अतोऽयमेव धर्म:'' इत्यवदत् ।

21 – 25 प्रश्नेषु चतुर्णां निर्देशानुसारम् उत्तरं लिखत । प्रत्येकं पञ्च अङ्का: । (4×5=20)

21 – 25 ചോദ്യങ്ങളിൽ 4 എണ്ണത്തിന് ഉത്തരം എഴുതുക. ഓരോന്നിനും 5 സ്കോർ വീതം.

21. माहेश्वरसूत्राणि क्रमीकृत्य लिखत ।

ऋ ऌ क् ।

अ इ उ ण् ।

ऐ औ च् ।

ह य व र ट् ।

ए ओ ङ् ।

Score

22. कथास्तम्भान् क्रमीकुरुत ।

* सप्तषर्यः वल्मीके अतितेजस्विनं कञ्चन मुनिश्रेष्ठम् अपश्यत् ।
* भार्यादीनां प्रतिवचनं निशम्य निषादः नितरां खिन्नोऽभवत् ।
* पश्चात्तापपरवशः रत्नाकरः मुनेः पादयोः प्रणमत् ।
* वाल्मीकिः तमसानदीतीरे वासम् आरभत ।
* मुनेः 'वत्स' इति सम्बोधनया निषादस्य हृदयम् आर्द्रम् अभवत् ।

23. उचितैः संख्यावाचकशब्दैः रिक्तस्थानानि पूरयत ।

1) एकम् ।
2) ______________ ।
3) त्रीणि ।
4) ______________ ।
5) पञ्च ।
6) ______________ ।
7) सप्त ।
8) ______________ ।
9) नव ।
10) ______________ ।

24. अधो दत्तं गद्यभागं मलयालभाषया आङ्गलभाषया वा अनुवदत ।

''मम कर्मधीराः युवकाः ! यूयं सर्वे महान्ति कार्याणि कर्तुमागताः इति विश्वासः युष्मासु अवश्यं भवेत् । शुनकस्य भषणं श्रुत्वा मा भैष्ट । गगने विद्यमानेन विद्युतः प्रभावेनापि चकिता न भवेत ।'' ''उतिष्ठत जाग्रत'' इति स्वामी विवेकानन्दः यूनः उद्बोधयत् ?

25. अधो दत्तं गद्यभागं पठित्वा उत्तराणि लिखत ।

''रत्नाकरो नाम निषादोऽहम् । पथिकानां धनानि अवश्यञ्चेत् प्राणान् चापहृत्य कुटुम्बं पोषयामि'' सः प्रत्यवदत् । ''एवं वा ? पतिधर्म एव कुटुम्बपालनम् । किन्तु पथिकानां धनप्राणापहरणं किं न पापाय ? अस्य पापस्य तव कलत्रपुत्रादयः फलभाजः किम् ? मुनिरपृच्छत् । तदहं न जाने'' इति निषादेन उक्ते ''एवं चेत् तान् पृष्ट्वा आगच्छतु, तावत्कालम् अत्रैव तिष्ठामः'' इति मुनिरवदत् ।

क) निषादः कः ?

ख) पतिधर्मः कः ?

Scor

ग) पथिकानां धनप्राणापहरणं किं न पापाय ? कस्य वचनमिदम् ?

घ) गद्यांशात् ल्यबन्तम् अव्ययपदं चित्वा लिखत ।

ङ) ''कलत्रम्'' इति पदस्य अर्थं लिखत ।

26 – 28 प्रश्नेषु त्रयाणाम् उत्तराणि निर्देशानुसारं लिखत । प्रत्येकं षट् अङ्काः । **(3×6=18)**

26 മുതൽ 28 വരെയുള്ള ചോദ്യങ്ങളിൽ മൂന്നെണ്ണത്തിന് നിർദ്ദേശമനുസരിച്ച് ഉത്തരമെഴുതുക. ഓരോന്നിനും 6 സ്കോർ വീതം.

26. 'क' विभागे प्रदत्ताशयार्थोचितं श्लोकं 'ख' विभागात् चित्वा लिखत ।

क	ख
साहित्यसङ्गीतादिषु अतत्परो जनः शृंङ्गलाङ्गूल-रहितः चतुष्पाद् भवति ।	आरम्भगुर्वी क्षयिणी क्रमेण लघ्वी पुरा वृद्धिमती च पश्चात् । दिनस्य पूर्वार्द्धपरार्द्धभिन्ना छायेव मैत्री खलसज्जनानाम् ।।
खलसज्जनानाम् मैत्री विभिन्ना ।	निन्दन्तु नीतिनिपुणाः यदि वा स्तुवन्तु लक्ष्मीः समाविशतु गच्छतु वा यथेष्टम् । अद्यैव वा मरणमस्तु युगान्तरे वा न्याय्यात् पथः प्रविचलन्ति पदं न धीराः ।।
सुखदुःखयोर्विषयेषु विवेकिनः पुरुषाः पर्वता इव अचञ्चला एव तिष्ठन्ति ।	साहित्यसङ्गीतकलाविहीनः साक्षात्पशुः पुच्छविषाणहीनः । तृणं नखादन्नपि जीवमान- स्तद्भागधेयं परमं पशूनाम् ।।

27. इष्टतमश्लोकं चित्वा सकारणं विशदयत ।

* नहि देहिनि शोभनं भवे -
च्चरितार्थे सति जीवितं पुनः ।
सुतरां नटने समापिते
स च रङ्गाद्विरमेत् कुशीलवः ।।

* इयमस्तु नतिर्ममान्तिमा
दिनसाम्राज्यपते ! दिवस्पते ! ।
कनकांशुशरौघधारिणे
भवते दुष्प्रसहप्रदीप्तये ।।

* जनयित्रि ! विलोकयाम्यहं
भवतीं मां दधतीं सुवत्सलाम् ।
निजमञ्चभुवं समुज्जला-
मुपयान्तीमनघे ! वसुन्धरे ! ।।

28. यथोचितं योजयत ।

कुमारसंभवम्	–	पाणिनिः ।
शतकत्रयम्	–	भासः ।
सीताविचारलहरी	–	वाग्भटाचार्यः ।
अष्टाङ्गहृदयम्	–	एन्. गोपालपिल्ला ।
कर्णभारम्	–	भर्तृहरिः ।
अष्टाध्यायी	–	कालिदासः ।

29 – 30 प्रश्नेषु एकं प्रश्नं निर्देशानुसारम् उत्तरयत । अष्ट अङ्काः । **(1×8=8)**

29 – 30 വരെയുള്ള ചോദ്യങ്ങളിൽ ഒരെണ്ണത്തിന് ഉത്തരമെഴുതുക. 8 സ്കോർ.

29. सूचनानुसारं सीतायाः विचारधाराः स्ववाक्यैः उपन्यसत ।

सूचना :

आमुखम् ।
अन्तिमानतिः ।
चन्द्रः ।
सूर्यः ।
नक्षत्राः ।

Score

सन्ध्या ।

भूमिदेवी ।

निजमञ्चभुवम् उपयान्ति ।

उपसंहारम् ।

30. समयवाचक शब्दान्युपयुज्य दिनचर्यां लिखत ।

रमेशः प्रभाते ____________ (4.30) वादने उत्तिष्ठति । शौचाद्यनन्तरं ____________ (5.00) पठति । ____________ (5.15) योगपरिशीलनाय अक्कादम्यां गच्छति । ____________ (8.00) वादने प्रत्यागत्य स्नानं कृत्वा भोजनानन्तरं विद्यालयं गच्छति । सायंकाले ____________ (4.30) वादने प्रत्यागच्छति ____________ (6.00) पर्यन्तं क्रीडाङ्गणे क्रीडति । स्नानानन्तरं प्रार्थनां करोति । ____________ (7.45) वादने भोजननन्तरं पठति । पठनानन्तरं ____________ (10.00) वादने शयनाय प्रकोष्टं गच्छति ।